

Forældrenetværk – hvorfor – hvor meget – hvordan?

”Forældre må være forældre, der hvor børn er.”

HVAD HAR FORÆLDRENETVÆRK MED KRIMINALITETSFOREBYGGELSE AT GØRE?

Forældrenetværk er en tidlig kriminalpræventiv indsats. Ved at involvere sig i børnegruppens trivsel og tryghed, kan forældrene være med til at forebygge, at nogle børn udstødes - og på den lange bane forebygge kriminalitet. Samtidig er inklusionen af de svage børn til gavn for de velfungerende børn, fordi trivslen i børnegruppen som helhed bliver bedre.

Som forælder kan man altså forbedre vilkårene for sine egne børn ved at hjælpe andres børn til at trives bedre. Når forældrene udvikler gode relationer i et forældrenetværk smitter det af på relationerne i børnenes fællesskab. Det er sværere at mobbe en kammerat, hvis forældre kender hinanden godt og gør noget sammen.

Forudsætningen for netværket er respekt og anerkendelse. At man via dialog og praktiske gøremål sammen lærer at respektere andres værdier og ideer og giver plads til forskellige ressourcer, og det faktum at nogle har mere tid og overskud end andre. At anerkende, at alle forældre og børn i et fællesskab har ressourcer.

TIL GAVN FOR DE UDSATTE BØRN

Det er især de børn, som ikke er med i det store fællesskab, der har Det Kriminalpræventive Råds primære fokus. For det er disse børn, der på sigt har risiko for ikke at få fodfæste i skole og i uddannelse eller finde fæste på arbejdsmarkedet. Det er disse børn, som senere kan blive ekskluderede af det ”gode fællesskab” og måske ender med at blive involveret i krimi-

nalitet eller blive optaget i andre ekskluderede fællesskaber, f.eks. i bander.

Det er en fælles opgave at medvirke til, at alle er en del af det sociale fællesskab. Dorte Kousholt har forsket i forældresamarbejde, og hun peger i sin undersøgelse på at ”Interessefællesskaber” af forældre kan få central betydning på børns liv og trivsel, ligesom at det forældresamarbejde, der står centralt i daginstitution og skole/SFO, kan bidrage til at forbinde børns hverdag. Hun skriver videre, at forældrene indirekte gennem deltagelse i forældrearrangementer, bestyrelser, møder og beslutninger, kan være med til at øve indflydelse på de udviklingsammenhænge børn indgår i, f.eks. sammen med andre børn – og der hvor trivsel og udvikling finder sted.

”Omsorg rækker jo ud over børnehavens og hjemmets fire vægge: Både som professionelle og forældre rækker vores involvering i børn og børns liv ud over denne funktion”, vi har fået i arbejdsdelingen og ud over de fysiske og tidsmæssige rammer, vi er placeret i.”

HVAD ER ET FORÆLDRENETVÆRK?

Forældrenetværk eksisterer allerede. Et forældrenetværk består ofte af en gruppe af forældre, der kender hinanden, der sammen tager hånd om det fællesskab, som deres børn indgår i. Sammen skaber de fælles aktiviteter for voksne og/eller for børn. I princippet kan det bestå af ganske få familier, der har noget de gerne vil med hinanden og deres børn, som

de sammen organiserer. De bor måske tæt på hinanden, har fælles værdier og normer. Det sker ofte. Når der skal organiseres fælles transport til fødselsdage, til sport eller når børnene indgår legeaftaler for at lege sammen hjemme hos hinanden. Det kan også være, at forældrene kommer til at kende hinanden via deres børn og gør noget sammen. Spiser, cykler eller går på biblioteket sammen. Disse forældrenetværk er ofte selvorganiserede af ressourcestærke forældre. De socialt svage familier og deres børn indgår sjældent eller aldrig.

Et organiseret forældrenetværk i en gruppe eller klasse består typisk af flere grupper (små netværk) af forældre, med ca. 4-6 forældre i hver gruppe. Forældrene i de mindre grupper/netværk kan rotere over tid, så alle forældrene lærer hinanden at kende. Det er karakteristisk, at dialogen i et netværk foregår mellem alle deltagere, både når man er sammen til møder eller fælles arrangementer i netværket. Eller man mødes tilfældigt, udveksler erfaringer eller ringer til hinanden efter behov eller aftale. Det er forældrene og deres indbyrdes relationer og kommunikation, der er det bærende i netværket. Det er dog vores helt klare opfattelse og erfaring, at det er nødvendigt, at netværksdannelsen organiseres og faciliteres af de professionelle på et fælles forældremøde for at sikre, at alle forældre bliver en del af et netværk.

Hvordan startes netværket?

At danne forældrenetværk kan umiddelbart virke som en stor opgave, men når disse lokale netværk først er organiseret, kan de give forældre og professionelle nogle friheder til andre opgaver. Endvidere kan forældrenetværket inkludere familier, der ellers har svært ved at tage del i forældresamarbejdet. I begyndelsen kræver det, at de professionelle medvirker til, at forældrene lærer hinanden at kende, og at de professionelle faciliterer netværksdannelsen og de første fælles opgaver. Forældrene kan så efterfølgende selv vedligeholde netværket og beslutte opgavernes fordeling og karakter. Et forældrenetværk kommer forældrene og især børnene til gode. I et forældrenetværk diskuterer og danner forældrene holdninger om børn og opdragelse i et fællesskab. Det bidrager til at være forældre i en tid, hvor fælles traditioner og normer er under afvikling eller nedbrydes, og hvor lokale

fællesskaber er mindre betydningsfulde og svækkede.

Eksempler på netværk

Netværk kan organiseres løse eller faste. Det beslutter forældrene – eller institutionen selv. På Holbæk Lilleskole har man i mange år organiseret børnene i sociale og faglige arbejdsgrupper i skoleklassernes daglige arbejde. Gruppernes sammensætning ændrer sig over skoleforløbet. Forældrene omkring disse børnegrupper udgør et netværk, der mødes til f.eks. fælles forældresamtale med skolens lærere eller har forskellige opgaver sammen om deres børns sociale trivsel. Her er det en del af skolens pædagogiske værdigrundlag og praksis, og det er skolens pædagoger og lærere, der organiserer netværket i tråd med skolens idé.

Der organiseres også forældrenetværk i flere kommuner for forældre, hvis børn har fælles vanskeligheder. Her er det de professionelle (SSP-konsulenter, pædagoger, socialrådgivere, lærere psykologer), der organiserer netværket med et specifikt forebyggende formål, hvis der opstår særlige vanskeligheder hos børnene eller i familierne. Når børnene bliver udsatte, marginaliserede eller involveret i kriminalitet.

Start tidligt

For at et forældrenetværk på "Rød stue" eller i klassen får en tidlig generel forebyggende karakter bør alle forældre i børnefællesskabet så vidt muligt indgå. Stærke som svage. Med stort eller småt. Med mange eller få ressourcer, alt efter hvad man kan og har mulighed for. Et forebyggende forældrenetværk bør have en intension om inklusion i fællesskabet. I et forældrenetværk udveksler og udvikler forældrene værdier og holdninger til deres børn og unge. Her reflekteres over de fælles udfordringer. Her tages initiativ til fælles aktiviteter, hvor alle børn er med. Der indgås fælles aftaler, når børnene er sammen eller aftaler om at ringe til hinanden, når man observerer noget, der undrer en, noget som ikke er aftalt eller som er helt ulovligt.

Bygger på forældrenes ressourcer

Vi har ladet os inspirere af begrebet "EM-POWERMENT" som der arbejdes med i forældrenetværk af udsatte familier eller i forældrenetværk til børn, der har særlige vanskeligheder. I disse netværk udveksles idéer

og tanker om familie, børn og opdragelse. Den fælles dialog fremmer refleksion og mulighed for fremtidige drømme, håb og handlinger for deres børn. I den fælles dialog i et netværk kan vækkes nye kræfter, som ellers ikke ville blive frigivet hos såvel stærke som svage forældre.

Empowerment-processen er sat i gang.

Blandt alle forældre i daginstitutionen, i skoleklassen kan der iværksættes dialog, hvor overvejelser om egne og fælles værdier og handlinger sættes i gang. Her skal de professionelle involveres langt mindre, men det fordrer at forældrene kan og vil – og at de stærke involverer og inkluderer de svageste. Og at alle anerkender og respekterer de værdier, aftaler og handlinger, som netop dette forældrefællesskab/forældrenetværk kan blive enige om.

Tre trin til netværksdannelsen

Forældrenetværk etableres som et led i en proces, der igangsættes af de lokale professionelle, f.eks. ved hjælp af nedenstående initiativer og muligheder. Forældrenetværk kan i praksis etableres efter første forældremøde efter lokale ønsker og behov med en professionel pædagog, lærer, SSP-konsulent eller andre forældre som initiativtagere og igangsættere. Forældrene tager selv over, diskuterer, reflekterer, finder løsninger og handler. Sætter aktiviteter i gang, hvor alle børn er med. Laver aftaler om fødselsdage, fælles praktiske hverdagstiltag, der kan lette den enkelte familie, fordi alle voksne ikke behøver at deltage hver gang.

Trin 1 er at komme godt i gang med at skabe relationer og kommunikere om egne og andres værdier. "Samspillet" og "dialogguiden"(www.dkr.dk) kan bruges i denne første fase. I princippet kan der allerede efter spillet eller på førstkommende møde etableres forældrenetværk med mål og konkret indhold, praktiske initiativer og handlinger. De første grupper i netværket kan f.eks. være spil-grupperne – eller grupper orienteret efter f.eks. geografi.

Trin 2 er at blive enige om konkrete aftaler og handlinger i fællesskabet af børn med forældrene som organisatorer og initiativtagere. På www.dkr.dk ligger forslag til aftaleskemaer og oplæg til diskussion om disse aftaler.

Trin 3 er at få organiseret et egentligt forældrenetværk. Netværket kan i princippet etableres tidligt i forløbet i daginstitutionen eller i skolen. Netværket kan etablere fælles arrangementer, hvor børn og forældre deltager, f.eks. spisearrangementer på skift i netværket, fælles besøgs- og legeaftaler, museumsbesøg, havearbejde – ja, alt er muligt – løsere eller fastere. Forældrenetværket som det er beskrevet på Holbæk Lilleskole, er en del fastere end den type netværk, det kan være muligt at organisere de fleste steder lokalt. Der kan organiseres en løsere model, hvor der i institution eller skole dannes "trivselsgrupper" som fælles fundament. Disse sociale trivselsgrupper har til formål at sikre at de 4-6 elever, som trivselsgruppen består af trives og har det godt – og at alle børn i gruppen påtager sig et fælles ansvar for dette. Trivselsgruppens forældre kan efterfølgende danne/udgøre et netværk

Tilpas modellen lokalt

Der kan naturligvis udvikles mange forskellige modeller på forældrenetværk lokalt. Det vil altid være et spørgsmål om, hvad forældre og professionelle beslutter og kan bære, der afgør, hvor langt man kan og vil gå i samarbejdet. Vi håber bolden er givet op til nye veje i forældresamarbejdet i en ny tid – om fremtidens fællesskaber.

"Vi forældre overser ofte, at den nærmeste vej til vore egne børn går via deres venner. For ved at forholde sig til vore børns venner og betragte dem som "vores fælles børn" styrker og udvikler vi vore egne børns netværk og relationer til troværdige voksne".

Kjeld Pedersen i "Forældrenetværk i praksis",
SYSTIME AKADEMIC, 2003
Det Kriminalpræventive Råd
November 2009